

Internetconsultatie het Ontwerp-Klimaatplan 2025-2035

CNV-reactie, december 2024

Inleiding

CNV ziet het Ontwerp-Klimaatplan als een tussenstap in de verdere uitwerking van het Klimaatplan. Wij onderschrijven:

- a) de uitgangspunten, met name het rechtvaardig klimaatbeleid en de aandacht voor samenhang met andere (transitie)opgaven;
- b) het geschetste perspectief voor 2050; en
- c) het belang van een gelijk speelveld binnen de EU.

Tegelijkertijd benadrukken wij dat de arbeidsmarktdimensie hierin niet mag ontbreken. De huidige internetconsultatie biedt een belangrijke kans om deze dimensie alsnog te integreren. CNV levert daarom enkele concrete voorstellen aan voor de verdere uitwerking van het Ontwerp-Klimaatplan. Deze sluiten aan bij onze eerdere inbreng.

CNV heeft actief deelgenomen aan het proces, waaronder de stakeholdersbijeenkomst in juli, het rondetafelgesprek in februari en de initiële internetconsultatie een jaar geleden.

Voorstellen

Betrek de arbeidsmarkt bij duurzaamheidsbeleid

De verduurzaming en de maatregelen om CO₂-uitstoot te verminderen hebben ingrijpende gevolgen voor de arbeidsmarkt. Werknemers die worden geraakt door CO₂-reducerend beleid verdienen gerichte ondersteuning, zoals bij- en omscholing, evenals inkomenszekerheid tijdens de overgang naar een klimaat neutrale samenleving.

Het doel is om de transitie zo soepel mogelijk te laten verlopen: nieuwe banen moeten tijdig ontstaan om de banen die door verduurzaming verdwijnen te compenseren, zowel qua timing als locatie. Om discrepanties te minimaliseren, dient de overheid zich actief in te zetten voor:

- a) het blijvend waarborgen van een gelijk speelveld binnen de EU,
- b) de betrokkenheid van vakbonden bij maatwerkafspraken, en
- c) het garanderen van een rechtvaardige transitie binnen duurzaamheidsinitiatieven.

Hoewel het belang van een gelijk speelveld binnen de EU in het Ontwerp-Klimaatplan is onderkend, vragen voorstellen b) en c) om verdere uitwerking. Wij richten ons daarom specifiek op deze punten.

Daarnaast is het essentieel om de arbeidsmarktinfrastructuur te versterken, inclusief de opvolging van de Regionale Mobiliteitsteams (RMT's), om werknemers effectief te begeleiden tijdens deze transitie. Dit vraagt om een toekomstbestendig netwerk van ondersteuning en samenwerking tussen overheid, werkgevers en vakbonden.

Betrek vakbonden bij maatwerkafspraken voor de klimaattransitie

Sinds 2022 maakt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat maatwerkafspraken met de grootste industriële emissie-uitstoters. Deze afspraken bieden specifieke ondersteuning in ruil voor extra emissiereductie en verbeterde milieuprestaties. Het CNV pleit ervoor dat deze maatwerkafspraken ook bepalingen bevatten over de overgang naar nieuwe banen en de benodigde ondersteuning voor werknemers.

Vakbonden, als vertegenwoordigers van werknemers, moeten betrokken worden bij het opstellen en uitvoeren van deze afspraken. Dit zorgt ervoor dat afspraken over scholing, herplaatsing en andere vormen van ondersteuning naadloos aansluiten bij de behoeften van werknemers.

Daarnaast moeten deze afspraken worden geïntegreerd in cao's, met specifieke aandacht voor training en begeleiding tijdens de verduurzaming van bedrijven. De klimaattransitie en verduurzaming vormen immers een van de grootste maatschappelijke en economische veranderingsprocessen ooit. Sociale dialoog is hierin onmisbaar en moet een centrale plaats innemen om de transitie rechtvaardig en duurzaam te maken.

Waarborg het principe van een rechtvaardige transitie binnen duurzaamheid

Een rechtvaardige transitie vereist de actieve betrokkenheid van werknemersvertegenwoordigers, met name vakbonden, bij het vormgeven van toekomstig klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Dit principe is essentieel op alle niveaus: nationaal, regionaal, sectoraal en bedrijfsniveau, en moet zowel sociaal als milieubeleid bestrijken. Bovendien geldt dit principe voor de gehele waardeketen en heeft het zowel een nationale als een internationale dimensie.

CNV benadrukt het belang van het naleven en institutionaliseren van dit principe. Wij pleiten voor een rechtvaardige transitie-richtlijn binnen de EU en nationale wetgeving, waarmee sociale rechtvaardigheid integraal wordt geborgd in duurzaamheidsinitiatieven. Het implementeren van deze richtlijn biedt een structurele basis voor inclusieve en duurzame oplossingen, met sociale dialoog als fundament.

Door het principe van een rechtvaardige transitie centraal te stellen, kan de klimaattransitie niet alleen duurzaam maar ook sociaal rechtvaardig worden uitgevoerd.

Hieronder volgen twee voorbeelden die illustreren waar het CNV zich voor inzet:

Voorbeeld 1: Invoering van Betalen naar Gebruik/Rekeningrijden in Nederland

De geplande invoering van Betalen naar Gebruik/Rekeningrijden kan leiden tot aanzienlijk hogere kosten voor werknemers die afhankelijk zijn van een fossiele brandstoffen auto, vooral als er geen alternatieven zoals openbaar vervoer of carpooling beschikbaar zijn. Voor sommigen, zoals beveiligers en zorgmedewerkers met avond- en nachtdiensten, kan dit een aanzienlijk deel van hun loon innemen. Het CNV heeft hierover een brief naar de Tweede Kamer gestuurd, waarin deze zorgen worden benadrukt en mitigerende maatregelen voorgesteld.

Voorbeeld 2: Mijnwerkers in Colombia: creëer een win-win scenario

In het Ontwerp-Klimaatplan (pagina 13) staat dat Nederland zoveel mogelijk negatieve impact op het buitenland wil voorkomen. CNV onderschrijft dit, de energie-transitie legt een enorme druk op mijnwerkers in diverse landen. Tegelijk biedt een meer integrale internationale benadering van een rechtvaardige energietransitie juist kansen om op een maatschappelijk verantwoorde manier de energie-afhankelijkheid te verminderen en de energiezekerheid te vergroten. Deze internationale dimensie mist nu in het Ontwerp-Klimaatplan. Door te investeren in duurzame mijnbouwpraktijken en strategische grondstoffenpartnerschappen met grondstofrijke landen, kunnen Nederland en de EU hun eigen toeleveringsketens versterken, hun bevoorrading weerbaarder maken en geopolitieke risico's verminderen.

Nederland moet daarom meer inzetten op eerlijke en gelijkwaardige Just Transition Energy Partnerships (JETP) of bilaterale

grondstoffenpartnerschappen. CNV pleit voor een Klimaatplan dat rekening houdt met de impact van de energietransitie op landen waar kolen (waar nu relaties worden afgebouwd) en metalen (noodzakelijk voor de energietransitie) vandaan komen.

De overgang naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie moet eerlijk en inclusief zijn voor iedereen. Een rechtvaardige transitie betekent het omarmen van kansen die nieuwe technologieën bieden voor een groene economie, terwijl er gelijktijdige inspanningen worden geleverd om negatieve gevolgen voor alle betrokken werknemers wereldwijd te voorkomen en te verminderen.